

Tampereen kaupunki
 PL 487
 33101 Tampere

Viite Arviointiohjelma (Dnro PIR-2004-R-10-53)

Asia YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO TAMPEREEN KAUPUNGIN MAANVASTAANOTTO- JA JATKOJALOSTUSALUEIDEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA

Tampereen kaupunki on toimittanut 22.11.2004 Pirkanmaan ympäristökeskukselle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA) annetun lain mukaisen ympäristövaikutusten arviointiohjelman, joka koskee Tampereen maanvastaanotto- ja jatkojalostusalueita.

Pirkanmaan ympäristökeskus toimii hankkeessa YVA-lain tarkoittamana **yhteysviranomaisena**.

Hankkeesta vastaava on Tampereen kaupunki. Arviointiohjelman on laatinut Tampereen kaupungin toimeksiannosta Insinööritoimisto Paavo Ristola Oy.

Arviointiohjelma ja arviointiselostus

Ympäristövaikutusten arvioinnista annetun asetuksen 6 §:n kohdan 11 perusteella suunniteltavaan jätehuoltohankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä; kohta b) muiden kuin ongelmajätteiden käsittelyä yli 100 tonnia vuorokaudessa ja kohta d) kaatopaikka vähintään 50 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle, mutta ei kuitenkaan ongelmajätteille tai yhdyskuntajäteille tai -lietteille. Arviointimenettely on kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa käsitellään arviointiohjelmaa, joka on hankkeesta vastaavan suunnitelma ympäristövaikutusten arvioimiseksi ja arviointimenettelyn järjestämisestä. Arviointiohjelma sisältää myös suunnitelman siitä, miten yleisön osallistuminen arviointimenettelyyn järjestetään. Yhteysviranomaisen antaa hankkeesta vastaavalle arviointiohjelmasta lausunnon, joka sisältää myös yhteenvedon muiden viranomaisten lausunnoista ja yleisön mielipiteistä. Toisessa vaiheessa hankkeesta vastaava kokoaa arvioinneista arviointiselostuksen, joka on laadittava arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen ohjelmasta antaman lausunnon perusteella. Arviointimenettely päättyy yhteysviranomaisen lausuntoon arviointiselostuksesta. Lausunto ei ole kuitenkaan vielä päätös hankkeesta. Lausunnot ei voi valittaa. Yhteysviranomaisen lausunto on liitettävä arviointiselostuksen kanssa hankkeen lupa- tai hyväksymismenettelyjen hakemuksiin.

Hanke

Arvioitava hankekokonaisuus on Tampereen kaupungin maanvastaanottoalueiden, maa- ja kiviainesten jatkojalostus- ja välivarastointialueiden sijoittaminen ja toiminta Itä-, Etelä- ja Länsi-Tampereella mukaan lukien hiekoitussepinpesun ja sadevesikaivojen tyhjennyssakkojen käsittelyn sekä taimistojen ja kasvualustan valmistusalueen. Vaihtoehtona selvitetään myös mahdollisuudet muodostaa naapurikuntien kanssa yhteisiä alueita kuntien rajoilla tai niiden läheisyydessä (Pirkkala). Lisäksi arvioidaan alueiden myöhempää käyttöä esimerkiksi virkistysalueina.

Arvioitavat vaihtoehdot

Itäisen ja eteläisen Tampereen esitetyt vaihtoehdot:

Lintukallio (sijaitsee Nurmi-Sorilassa), **Kuokkamaa ja Hepovuori** (Kauppi-Niihama), **Vuores (Lempäälä)**: maanvastaanotto ja välivarastointi.

Ruskonperä (Hervanta): maanvastaanotto, jatkojalostus- ja välivarastointi, taimisto ja kasvualustan valmistus, hiekoitussepin pesu ja sadevesikaivojen tyhjennyssakkojen käsittely.

Läntisen Tampereen vaihtoehdot:

Myllypuro eteläinen ja pohjoinen maanvastaanotto, jatkojalostus- ja välivarastointi, taimisto- ja kasvualustan valmistus,

Villillä kaksi täyttövaihtoehtoa: maanvastaanotto.

Seudulliset vaihtoehdot:

Ruskonperä Kangasalan, **Vuores** Lempäälän, **Piiriniitty** Nokian sekä **Kunkkakallio ja lentomelualue** Pirkkalan kanssa.

Nollavaihtoehto eli kaikkien hankkeiden toteuttamatta jättäminen ei ole mahdollinen, kuten ohjelmassa on perusteltu. Arviointiohjelmassa on kuitenkin esitetty mahdollisuus jonkin hankkeen toteuttamatta jättämiselle.

Arviointiohjelmassa ei myöskään ole vielä sitovasti valittu eri toimintojen sijoittamista vaihtoehtojen mukaisiin paikkoihin. Edellä mainitut tiedot sijoittamisesta ovat siten alustavia ja vaihtoehtoja voi muodostua toimintojen erilaisista sijoittamisista ja niiden yhdistelmästä arvioinnin ja suunnittelun edetessä.

Hankkeilla on sijoituskohteittain alavaihtoehtoja mm. yhteistyö naapurikuntien kanssa.

Menettelyn yhdistäminen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Hankkeen YVA-lain mukaista arviointimenettelyä ei ole esitetty yhdistettäväksi muihin lupa- tai hyväksymismenettelyihin. Arviointiohjelmasta ei ilmene, onko tavoitteena yhdistää mahdollinen luonnonsuojelulain 65 §:n NATURA-tarveharkinta ja –arviointi YVA-menettelyyn.

Hankkeille haetaan tarvittavat ympäristöluvut ja muut mahdollisesti tarvittavat luvat myöhemmin. Arvioinnissa tuotetaan tietoa sijoituspaikkojen toteuttamisjärjestykseen, mikä tarkentaa tulevien lupamenettelyjen ajankohtia. Useiden hankkeiden lupakäsittelyihin vaikuttavat maankäyttö- ja tiesuunnittelun sisältö ja aikataulut.

Tampereen alueella on tehty tai meneillään muita projekteja ja selvityksiä, joiden tuottamaa tietoa ympäristövaikutuksista voidaan käyttää hyödyksi hankkeiden suunnittelussa ja arvioinneissa. Arviointiohjelmassa on esimerkiksi kuvattu hiekotusseppelin ja sadevesikaivojen tyhjennysakkojen käsittelyyn liittyvää projektia. Sijoituskohteiden kaavoihin liittyviä selvityksiä voidaan hyödyntää sellaisenaan tai yksityiskohtaisemman selvityksen lähtökohtana. Selvityksiä ja projekteja on mainittu lähdeluettelossa.

Hankkeen edellyttämät luvat ja päätökset

Arviointiohjelmassa on esitetty yleisellä tasolla hankkeiden ympäristöluvut ja toteuttamiseen tarvittavat muut luvat. Arviointiohjelmassa todetaan kaavoituksen ja hankkeen suhteesta (s. 49), että yleiskaavoitus määrää alueiden pääkäyttötarkoituksen toiminnan päätyttyä ja että asemakaavoitus alueiden käyttötarkoituksen toiminnan päätyttyä.

Yhteysviranomainen selventää, että arviointiohjelmassa olisi ollut tarpeen jo kertoa yleisesti, millaisissa tilanteissa vaaditaan maankäyttö- ja rakennuslain mukainen maisematyöluupa, rakennuslupa ja toimenpidelupa. Ympäristöselostukseen tulee mahdollisuuksien mukaan tarkentaa lupien tarvetta sijoituskohteittain, kun/mikäli suunnittelussa edetään valintoihin eri toimintojen sijoittamisista vaihtoehtoisin kohteisiin. Tieto lupatarpeista palvelee yleisön osallistumista jatkossa.

Arviointiohjelmassa tulee ottaa huomioon hankkeiden suhde voimassa oleviin maankäytön suunnitelmiin ja hankkeiden luvanvaraisuuteen. Hankkeen ja sen suunnittelun jälkikäytön tulee olla alueella voimassa olevan kaavan mukaista toimintaa. Tarvittavat luvat ja päätökset tulee mainita myös loppukäytön osalta.

Maanvastaanotto edellyttää esimerkiksi monilla esitetyistä alueista maisematyölupaa. Arviointiohjelmassa nyt esitettyjen hanketietojen mukaan Tampereen kaupungilta olisi haettava mm. seuraavat maisematyöluvut ja toimenpideluvat:

- Ruskon asemakaava-alueella ja yleiskaavan lähivirkistysalueella suunniteltu täyttötoiminta edellyttää maisematyölupaa (Maankäyttö- ja rakennuslaki, MRL 128 §).
- Kauppi-Niihaman osayleiskaavanluonnokseen sisältyy kaavamääräys, jonka mukaan maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muut näihin verrattavat toimenpiteet tulevat luvanvaraisiksi MRL:n 128 §:ssä säädetyin tavoin. Tällä hetkellä maisematyöluvan tarvetta ei ole.
- Vuoreksen alueelle suunniteltu hanke edellyttää osayleiskaavamääräyksen mukaisesti maisematyöluvan hankkimista niin kuin MRL:n 128 §:ssä säädetään.
- Yleiskaavan VU-alueella edellytetään määräyksen mukaisesti maisematyölupaa niin kuin MRL:n 128 §:ssä säädetään.

Tiehallinnolta on haettava yleisten teiden liittymäluvut ja liittymän käyttötarkoituksen muutoksen luvat ennen rakentamista sekä tarvittaessa hyväksyttävä väistötilaa ja/tai kääntymiskaistaa vaativalle liittymälle rakennussuunnitelma ennen lupia.

ARVIOINNISTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Arviointiohjelman vireilläolosta ilmoitettiin Aamulehdessä ja Tampereen ympäristökuntien lehdissä (5). Ympäristövaikutusten arviointiohjelma oli yleisön nähtävillä 23.11.2004 - 15.1.2005 Tampereen kaupungin Palvelupiste Frenckellissä ja kaupunginkirjasto Metsossa; Kangasalan ympäristöpalvelukeskuksessa ja pääkirjastossa; Lempäälän kunnan palvelupisteessä, pääkirjastossa ja Sääksjärven kirjastossa; Nokian kaupungin kansliassa ja pääkirjastossa; Pirkkalan kunnan palvelupisteessä, pääkirjastossa ja Nuolialan kirjastossa; Ylöjärven kaupungin ympäristötoimistossa ja kirjastossa sekä Pirkanmaan ympäristökeskuksessa ja lisäksi internetissä.

Arviointiohjelmasta järjestettiin lehdistötilaisuus 23.1.2004. Arviointiohjelmasta uutisoitiin mm. Aamulehdessä ja paikallisTV:ssä. Hanketta ja YVA-menettelyä esiteltiin Tampereella 30.11.2004 yleisötilaisuudessa, johon osallistui neljä tamperelaista asukasta. Yleisötilaisuuden keskustelusta laadittu muistio on luettavissa internetissä.

ARVIOINTIOHJELMASTA ANNETUT LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Arviointiohjelmasta pyydettiin lausunnot Tampereen, Nokian ja Ylöjärven kaupungeilta, Kangasalan, Pirkkalan, Lempäälän kunnilta, Pirkanmaan liitolta, Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry:ltä, Puolustushallinnon materiaalilaitoksen esikunnalta, Tiehallinnon Hämeen tiepiiriltä, Pirkanmaan työvoima- ja elinkeinokeskukselta, Länsi-Suomen lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosastolta, Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry:ltä, Tampereen sähkölaitokselta, Metsäkeskukselta ja Gasum Oy:ltä.

Yhteysviranomaisen on laatinut annetuista lausunnoista tähän lyhennelmänsä:

Nokian kaupunginhallitus antoi teknisen lautakunnan (kaupunginarkkitehdin ja ympäristöpäällikön esityksistä) mukaisen lausunnon **Myllypuron vaihtoehtoisista hankkeista**, erityisesti pohjoisesta vaihtoehdosta, jota olisi mahdollista laajentaa myös Nokian puolelle. Parhaillaan laaditaan yleiskaavoja kuntarajan molemmin puolin: Nokialla Juhansuolla ja Tampereella Myllypuron alueella. Maakuntakaavaehdotuksessa Myllypuron sijoitusalueiden kohdat on merkitty työpaikka-alueiksi. Vaikutusarvioinnissa on arvioitava Myllypuron läjitysalueiden vaikutuksia ja soveltuvuutta tulevan maankäytön tarpeiden kannalta. Läjitysalueet tarvitsevat huomattavan suuria maa-alueita, jotka olisivat tulevaisuudessa hyvien liikenneyhteyksien viressä mahdollisesti hyödynnettävissä tehokkaamminkin. Nokian puolelle ulottuva vaihtoehdon alue on yksityisomistuksessa.

Arviointiohjelmassa tulee ottaa huomioon Myllypuron sijoitusalueiden välittömässä läheisyydessä toimivat kallion louhinta- ja murskausalueet (2) sekä eteläpuolella sijaitseva ampumarata, ja lisäksi näiden toimintojen mahdollisten laajentumisten ympäristövaikutukset. Alueen vedet laskevat Myllypuron kautta Vihnusjärveen.

Nokian kaupunki käyttää Vihnusjärveä tekopohjaveden tekemiseen ja lisäksi merkittävä osa Maatilanharjun pohjavedestä muodostuu rantaimetyymisen kautta Vihnusjärvestä. Maanvastaanottoimintojen riskit Vihnusjärven vedenlaadulle ja määrälle on selvitettävä. Tiesuunnitelmassa Kalkku-Soppeenmäki on esitetty Koukkujärven alikulkukäytävää, jonka kautta on osoitettu retkeily- ja hiihtoreitin yhdistämistarve länteen Koukkujärven hiihtomajalle. Toimintojen vaikutus reittiin ja sen sijoittumiseen tulee selvittää.

Pirkkalan ympäristölautakunta antoi kaavoitusjohtajan esityksestä lausunnon seudullisen maanvastaanottoalueen **sijoittamisesta Pirkkalaan lentokentän melualueelle**. Koko melualue ei sovellu mahdolliseksi sijoitusalueeksi. Mahdollisten alueiden tulee sijaita Tampereen läntisen ohitustien tuntumassa, jotta alueella voidaan liikennöidä Linnakorven tulevan eritasoliittymän kautta tai Lentokentäntien eritasoliittymän kautta. Ohitustien tuntumassa olevaa maanvastaanottoaluetta voisi hyödyntää myös moottoritien rakentamisen yhteydessä. Soveltuva alue saattaisi olla esimerkiksi Kurikkakallion ja läntisen ohitustien välinen alue Linnakorven liittymän länsipuolella. Alue on osoitettu teollisuusalueeksi seutukaavassa (Tr) ja Pirkkalan yleiskaavassa (T-res).

Lempäälän kunnanhallitus antoi ympäristö- ja rakennusjaoston esityksen mukaisen lausunnon **Vuoreksen alueesta**. Arvioitavana on myös seudullisia hankkeita. Ohjausryhmän on keskeinen arviointimenettelyn ohjaamisessa ja tämän vuoksi esitetään, että ohjausryhmään nimetään myös naapurikuntien teknisen toimen edustajat/varataan läsnäolo-oikeus.

Ylöjärven kaupunki antoi kaavoitusinsinöörin viranhaltijapäätöksen **Myllypuron alueen vaihtoehtoista**. Ylöjärven kaupungin alueella Myllypuron pohjoisella läjitysalueella on merkitystä Leppiojan ympäristöön. Kaupunki on uusissa maankäytön suunnitelmissa varannut Koukkujärventien ja Nokian yhdystien välisen alueen pääosin ympäristöarvot huomioivaan maa- ja metsätaloudekäyttöön, virkistykseen ja suojeluun. Siten Ylöjärven kannalta on tärkeää arvioida ympäristövaikutuksia alueen yhdyskuntarakenteeseen sekä erityisesti läjitysalueiden vaikutuksia nykyisin lähinnä olevien virkistys- ja suojelualueiden maankäyttöön, luontoarvoihin ja yleisesti alueeseen arvokkaana metsäalueena, kuten arviointiohjelmassa onkin esitetty selvitettäväksi kattavasti.

Kangasalan kunnanhallitus antoi lausunnon **Ruskonperän alueesta**. Tampereen ja Kangasalan kuntien rajan tuntumaan on kaavailtu mm. Pirkanmaan seutukaavassa ja ehdotetussa maakuntakaavassa tulevaisuudessa toteutettavaa asuntorakentamista, joka on huomioitava Ruskonperän alueen vaikutusten arvioinnissa. Ruskonperän alueen eteläpuolelle on linjattu ns. kehä II -tieyhteys, jonka toteutuminen lienee kauempana tulevaisuudessa kuin maanvastaanotto- ja jatkojalostusalueen rakentaminen. Varsinkin, jos aluetta laajennetaan Kangasalan puolelle, vaikutusten arvioinnin tulee ottaa huomioon Saarenmaantietä Kangasalan suunnasta alueelle suuntautuvan liikenteen aiheuttamat vaikutukset mm. liikenneturvallisuuteen ja tien varren asutuksen viihtyisyyteen.

Tiehallinnon Hämeen tiepiiri pitää ylijäämämaiden sijoitusratkaisujen kokonaisvaltaista selvittämistä ja vaikutusarviointia merkittävänä kaupunkiseudun kannalta.

Ylijäämämaiden käyttämisestä meluvalleiksi tiepiiri toteaa, että Tampereen kaupunkin ja tiepiirin kesken on sovittu asiaa pohtivan työryhmän perustamisesta. Vaikka melusteisiin sijoitettavissa olevan maa-aineksen määrä jääkin koko hankkeessa vähäiseksi, olisi mahdollisten käyttökohteiden yhtenäinen tarkastelu tarpeellinen. Tarkastelu liittyisi myös valmisteilla olevaan Tampereen meluntorjunnan toimintaohjelmaan. Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä olisi syytä selvittää ja kuvata myös ylijäämämaiden meluvalleiksi sijoittamiseen liittyvät lupamenettelyt. Lausunnossa on täydennetty tietoja tarvittavista luvista.

Hämeen tiepiirin mielestä arviointiohjelma kattaa keskeiset liikenteeseen ja sen vaikutuksiin sekä tienpitoon liittyvät arvioinnit. Lisähuomiota tulisi kiinnittää lähinnä hankekokonaisuuden koko elinkaaren aikaisten liikennevaikutusten arviointiin. Maanvastaanottoalueiden täyttövaiheen vaikutukset eroavat alueen loppukäyttövaiheen vaikutuksista. Arviointiohjelmassa ei myöskään ole esitetty nk. 0-vaihtoehtoa. Ellei tarkoitukseen soveltuvia maanvastaanottoaikoja voida osoittaa riittävän nopealla aikataululla, ylijäämämaita voidaan joutua sijoittamaan suunnittelemattomasti ja kuljettamaan pitkiäkin matkoja. Arvioinnissa olisi hyvä pohtia ympäristövaikutuksia ainakin yleisellä tasolla myös tällaisessa tilanteessa.

Arviointiohjelmassa esitetyistä vaihtoehdoista tiepiiri toteaa seuraavaa:

- Ruskonperän alue sijoittuu Tampereen kaupunkiseudun 2-kehän tuntumaan. Aikanaan 2-kehän ja siihen liittyvien tieyhteyksien rakentaminen parantavat Ruskonperän alueen liikenneyhteyksiä. Tampereen kaupunki on käynnistänyt maantiehen 309 yhdistyvän Ruskontien jatkeen suunnittelun. Kauhakorventien ja Saarenmaan paikallistien (pt 13997) välisen yhteyden rakentaminen saattaa lisätä myös muuta raskasta liikennettä paikallistiellä. Paikallistien geometria on huono, eikä tiellä ole kevyen liikenteen väylää. Raskaan liikenteen lisääntyminen etenkin Kangasalan suunnasta voi heikentää tien liikenneturvallisuutta. Saarenmaan paikallistien liittymää on alkuvaiheessa mahdollinen kulkuyhteys.
- Lintukallion alueen liittymäpaikka Aitovuoren-Jäminkipohjan maantielle 338 (Kaitavedentie) tulee sijoittaa riittävän kauaksi nykyisestä ramppiliittymästä. Liittymä vaatii mahdollisesti kääntymiskaistan rakentamista.
- Kuokkamaan ja Hepovuoren alueiden käyttöönotto edellyttää Tasanteen eritasoliittymän toteuttamista valtatielle 9. Eritasoliittymäratkaisuja on selvitetty vuoden 1994 yleissuunnitelman jälkeen Aitovuori-Holvasti –tieyhteyden tarveselvityksessä vuonna 1999 ja Kauppi-Niihaman osayleiskaavan liikenteellisissä tarkasteluissa vuonna 2002. Eritasoliittymää on kaavailtu suuntaisliittymäksi, josta voidaan ensivaiheessa toteuttaa Tampereen suunnan yhteydet. Liittymästä on mahdollista toteuttaa poikittaisyhteys Niihamaan, mutta siitä ei ole tehty suunnitelmia. Valtatien 9 Alasjärvi-Suinula välin kehittämishanke-ehdotus sisältää mm. Tasanteen eritasoliittymän rakentamisen. Vuosien 2005 - 2006 aikana hankkeesta on tarkoitus laatia yleissuunnitelma sekä YVA. Tiepiirin vuoteen 2008 ulottuvassa TTS:ssa hanke ei ole mukana.
- Vuoreksen alueelle liikennöidään Sääksjärvi-Hervanta maantieltä 309 (Ruskontie) nykyisen liittymän kautta ennen Tampereen kaupunkiseudun 2-kehän rakentamista, liittymä vaatii parantamista. 2-kehän valmistuttua kulku tapahtuu uuden valo-ohjatun liittymän ja rinnakkaistien kautta. 2-kehän parantamisen aikataulu Sääksjärvi-Hervanta –välillä on sidoksissa Vuoreksen alueen toteutumiseen.

Ensin toteutettaneen liittymien rakentamista, parantamista, valo-ohjausta ja kevyen liikenteen alikulkua, ja myöhemmin toinen ajorata järjestelyineen.

- Myllypuron alueiden kulkuyhteydet paranevat valtatie 3 Tampereen läntisen kehätien toisen rakennusvaiheen myötä. Liikenneinvestointien toteuttamisjärjestystä pohtinut ministerityöryhmä asetti vuonna 2004 Tampereen läntisen kehätien toisen vaiheen vuosien 2008 - 2013 investointiohjelmaan. Ennen moottoritien rakentamista kulku alueille tulee järjestää yhden liittymän kautta. Liittymä vaatii väistötilan ja ehkä kiihdytyskaistan. Moottoritien valmistuttua kulku alueille tapahtuu Myllypuron eritasoliittymän kautta.
- Villilän alueen kulku tapahtuu Nokian paikallistielle nykyisestä liittymästä. Ympäristövaikutusten arvioinnissa on selvitettävä väistötilan kääntymiskaistan tarve.
- Pirkkalan Kunkkakallion (Kurikkakallion?) alueen hyödyntämisessä kulkuyhteydet alueelle voidaan järjestää aikanaan Tampereen läntiselle kehätielle valmistuvan Linnakorven eritasoliittymän kautta. Nykytilanteessa kehätielle ei voida sallia uusia liittymiä.

Pirkanmaan TE-keskus esittää, että huomiota on syytä kiinnittää mm. hankkeiden sijaintiin lähellä vesistöjä ja ojanteita, jolloin ravinteiden sitoutuminen maaperään on vähäisempää kuin etäällä sijaitsevilla alueilla. Maanvastaanottoalueiden huomattavat korkeudet asettavat toiminnalle erityisiä vaatimuksia, mikä saattaa aiheuttaa maa-ainesten uudelleen siirtelyä alueen tulevan hyötykäytön vuoksi. Monen sijoitusalueen ympärillä on suota tai muuta kosteikkoa, joille massojen tuoma suunnaton paino muuttaa virtauksia ja saattaa muuttaa ympäröivän ekosysteemin peruuttamattomasti. Siten maankäyttöä on tarkasteltava maanvastaanottoalueiden lisäksi laajemmin kuten mahdollisia vaikutuksia metsätalouteen. Maamassojen voitaisiin hyödyntää esimerkiksi louhinta-alueiden ennallistamisessa kanta-kaupungin ulkopuolella ja kustannuksissa voisi tarkastella logistisia etuja. Maa-aineksia tulee valvoa ja seurata niiden mukana siirtyvien haitallisten kasvien leviämisen estämiseksi, erityisesti hävitettäväksi säädettyä hukkakauraa. Elinkeinoharjoittajien laaja kuuleminen arviointiohjelmasta on erityisen tärkeää.

Puolustusvoimien materiaalilaitoksen esikunta, huolto-osasto ja lentotekniikanlaitos lausuvat Vuoreksen alueesta. Lehtivuoren aluetta on mahdollista käyttää maanvastaanottoalueena. Täytön päättymisen jälkeinen käyttö ei saa hankaloida puolustusvoimien toimintaa nykyisellä alueellaan. Lehtivuoren käyttöä virkistysalueena kuten mahdolliset ulkoilureitit puolustusvoimien alueen läheisyydessä, ei voida hyväksyä turvallisuusriskien lisääntymisen vuoksi. Lentotekniikanlaitos on vastustanut samoin jo kaavalausunnossaan (Vuores) aidan lähelle rakennettavia ulkoilureittejä.

Satakunnan lennosto on ilmoittanut Lentokentän melualueelle sijoittamisesta puhelimitse ympäristökeskukselle, että mahdollista toimintojen sijoittamista rajoittaa puolustusvoimien poikkeusolojen suunnitelmat. **Ilmailulaitos** on ilmoittanut, että arviointiohjelmassa esitetyt kohteet lienevät Tampere-Pirkkala lentoasemasta niin kaukana, että toiminnalla ei olisi vaikutusta lentotoimintaan tai lentoturvallisuuteen.

Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri käsittelee lausunnossaan hankkeen tavoitteita, sijoitusalueita, arvioitavia ympäristövaikutuksia terveyteen ja luontoon ja vaikutusten seurantaan sekä osallistumista. Luonnonsuojelupiiri ehdottaa, että toiminnan ulkopuolelle jätettäisiin Myllypuro siihen ja edelleen Vihnusjärveen kohdistuvien haittojen vuoksi sekä Hepovuoren ja Kuokkamaan alueet merkittävään ulkoilualueeseen ja luontoarvoihin kohdistuvien haittojen perusteella. Luonnonsuojelupiiri esittää ehdotuksensa eri toimintojen sijoittamisesta eri hankevaihtoihin perustelematta esitystään. Piiri korostaa terveystieteiden laajaa tulkintaa arvioinneissa. Terveystieteisiin esitetään lisättäväksi maaperään ja säteilyyn liittyvät mahdolliset vaikutukset. Luontoselvityksiin piiri esittää alueiden populaatiodynamiikkaselvitystä ja siihen liittyen lajimäärä- ja tiheyslaskentoja sekä alan ammattitaitoa vaativia uhanalaisuusselvityksiä. Tulosten raportointia korostetaan. Seuranta tulisi kohdistaa arvioinnin tulosten ja lieventämistoimien mukaan siten, että se tuottaisi uutta tietoa biodiversiteetistä kaupunkiseudun tulevia hankkeita ja suunnitelmia varten. Luonnonsuojelupiiri korostaa lisäksi hankkeesta käytävää keskustelua ja näkemysten vaihtoa.

Gasum Oy:ltä saadun tiedon mukaan arviointiohjelmassa esitetyt hankkeet eivät sijaitse lähellä maakaasulinjoja.

Arviointiohjelmasta esitettiin yhteensä 20 mielipidettä (erillistä kirjettä). Mielipiteitä oli jokaisesta vaihtoehdosta. Yhteysviranomaisen on laatinut lyhennelmät mielipiteissä esille tuoduista asioista. Kopiot alkuperäisistä lausunnoista ja mielipiteistä lähetetään hankkeesta vastaavalle, ja ne ovat nähtävissä sen lisäksi ympäristökeskuksessa.

Ruskonperä Hervannassa

Metsänomistaja tuo esille pohjoisen vaihtoehdon Tampereella (tarkoittanee Teiskoaa), joka olisi ratkaisu vuosikymmenniksi eikä vain väliaikaisratkaisu 5 - 10 vuodeksi, ja vaihtoehdossa sekä hyödyt että haitat kohdistuisivat Tampereeseen. Mielipiteessä otetaan esille 0-vaihtoehdon arvioimatta jättäminen ja tutkittavien vaihtoehtojen vaihtoehdottomuus epäkohtina. Ruskon alueelle kohdistuu useiden muiden olemassa tai suunnitteilla olevien hankkeiden haittoja, mikä tulisi ottaa huomioon arvioinnissa yhteisvaikutuksina asutukselle, elinkeinonharjoittajille ja turvalliseen elinympäristölle. Kirjoittaja on huolissaan toimintoihin liittyvistä haitallisista aineista, jotka sijoittuisivat lähelle Kaukajärven asutusta ja alueen jälkikäytön vaikutuksista lähimetsissä. Tulevaisuuden maankäytössä tulisi ottaa huomioon myös naapurialueiden käyttö tulevaisuudessa ja liikenteen lisääntyminen lapsivaltaisen asuntoalueen läheisyydessä sekä mahdollisesti muodostuva ns. nauha-asutus kehätien varrelle. Liikenteen kasvun ja sivuvaikutusten vaikutukset tulisi arvioida. Arviointiohjelmasta tulisi ilmetä, miten arvioidaan täyttöalueen massojen ja pintavesien johtamisen vaikutukset suopohjaisen maan ja oijen nousuun ja sen seurauksena vahingot metsälle.

Hervanta-seura ry toteaa, että Etelä-Hervannan Ruskontien varren maankaato- paikka on YVA:n kannalta selvittämättä.

Lintukallio Nurmi-Sorilassa

Kanta-Aitolahden asukasyhdistys ry:n mielestä ei ole tarkoituksenmukaista pilata Aitolahden aluetta maanvastaanotto- ja välivarastointialueilla. Yhdistyksen mielestä Tampereen kaupungin strategian päämäärät tulisi ottaa huomioon suunnittelussa: Tehostettu luonnonvarojen säästävä käyttö, Tampereen luonnon ekologisen kestävyuden ja monimuotoisuuden turvaaminen, Ympäristökuormituksen vähentäminen ja Terveellinen elinympäristö. Yhdistys tuo esille haitallisina vaikutuksina, että Tampereelle tärkeän lähellä sijaitsevan Näsijärven ekologinen kestävyys ja monimuotoisuus olisivat uhattuina ja että hanke toisi alueelle autoliikenteen myötä melua, pölyä ja päästöjä ja lähin asutus olisi vain 40 metriä hankkeesta. Yhdistys tuo esille alueelle jo nyt kohdistuvat Tarastenjärven jätteenkäsittelykeskuksen ja sen tulevien laajennusten haitat. Alueelle on valmisteilla osayleiskaavatyön aloittaminen, jossa Nurmin ja Sorilan alueiden rakentaminen tullaan ratkaisemaan kokonaisvaltaisesti. Siten yhdistyksen mielestä maanvastaanotto- ja jatkojalostusalueita ei pitäisi suunnitella eikä toiminnalle myöntää sijoitus- ja rakennuslupia.

Asukkaat (2) toteavat Lintukallion alueen on esitettyyn tarkoitukseen soveltumattomaksi perusteluina, että alue on asuinkäyttöön kaavoitettu eikä pysyvän jätteen suojaetäisyys 150 – 300 metriä asutukseen toteudu. Asukkaat huomauttavat liikenteen vaikutuksista, joita olisivat suunnitellun toiminnan ja nykyisen liikenneverkon melun ja pölyn yhteisvaikutus asutukselle ottaen huomioon korkeuserot ja metsän nykyinen suoja sekä liikenneturvallisuuden heikkeneminen. Mielenpiteessä viitataan Aitolahdentien varren valvomattomaan kaupungin täyttöalueeseen, josta on aiheutunut haittaa Hangaslahdelle, ja esitetään suunnitellun hankkeen olevan erityinen haitta vesistölle. Vaihtoehdon tarve kyseenalaistetaan alueelle suunniteltuun vähäiseen täyttömäärään perustuen. Arviointiohjelmasta todetaan puuttuvan vaihtoehtoina kaikki hyötykäyttökohteet.

Vuores

Särkijärviyhdistys ry:n mielenpiteessä viitataan Vuoreksen osayleiskaavaehdotuksessa esitettyyn maankaatoalueen rajaukseen suhteessa Vuoreksen lampeen ja todetaan, että arviointiohjelmassa rajausta on laajennettu sitä vastoin lähemmäksi lampea. Laajennus tulisi suolle, joka jatkuu yhtenäisenä Vuoreksen lampeen. Yhdistys ei hyväksy laajennusta, mitä se perustelee laajennuksen valumavesin suuntautumisella osittain lampeen ja edelleen Särkijärveen.

Messukylän kalastuskunta viittaa nykyiseen hyväksytyyn maankaatopaikan alueeseen ja esittää, että aluetta ei saa laajentaa. Laajennuksen valumavedet suuntautuvat Vuoreksen lampeen ja edelleen Särkijärven Lahdenperään, jossa vedenlaatu on jo huono.

Mielenpiteessä todetaan Vuoreksen sijoitusalue on uhkaksi Vuoreksenlammin vedenlaadulle. Mielenpiteessä esitetään lisäksi, että Vuorekseen kaavaillulta täyttöalueelta kartoitetaan metsän arvokkaat luontokohteet perusteellisesti kuten varttuneen metsän tyypillinen linnusto, kasvillisuus, hyönteislajisto ja käävät. Lisäksi viitataan kaava-alueen tuleviin luontoa rasittaviin vaikutuksiin Vuoreksen alueella.

Myllypuro

Mielipiteessä korostetaan Myllypuron alueen sijoituskohteen aiheuttamaa riskiä Myllypuron suojeluarvoille ja että Juhansuolle kasattavien maa-ainesten olisi oltava puhtaita, ja lisäksi tarkat tutkimukset maa-aineksen kasaamisen vaikutuksista vedenlaatuun oolisivat tarpeen. Mielipiteessä todetaan yleisemmin: vaikka kasvavalla kaupungilla onkin tarpeensa, on myös ympäröivä luonto otettava huomioon. Jos vain pienet yksittäiset kohteet suojellaan ilman selkeää kokonaiskuvaa, on tuloksena rikkiäinen ekosysteemi, joka ei ylläpidä elinvoimaista lajistoa. Vähemmän arvokkaidenkin kohteiden luontoarvot tulee selvittää ja mahdollisuuksien mukaan kesittää ympäristöä vahingoittavat toimet vähemmän haavoittuville alueille.

Villilä

Kiipeilykerho Vertikaali Ry ja Suomen Kiipeilyliitto Ry toteavat yhdessä, että Villilänharjun vanhan hiekkakuopan pohjoislaidassa sijaitseva pystysuora kallio on Tampereen alueen kiipeilyharrastuksen keskeisiä, vakiintuneita paikkoja. Paikka on ensimmäisenä keväisin kiipeiltävissä, ainoa julkisilla kulkuvälineillä saavutettavissa alueella ja maanlaajuisestikin tunnettu. Kiipeilykerho on kehittänyt paikkaa yhdessä Suomen kiipeilyliitto ry:n ja opetusministeriön kanssa. Kiipeilykohdetta heikentäisi kallion kiivettävän profiilin muutos tai korkeus tai muu harrastamisen estyminen.

Kiipeilijä tuo mielipiteessään esille Villilän kiipeilypaikan laadukkuuden verrattuna lähikuntien paikkoihin ja esittää huolensa paikan säilymisestä. Lisäksi kiinnitetään huomiota kallion yläpuolen maa-aineksen kiinteyteen turvallisuuden kannalta.

Hepovuori ja Kuokkamaa Niihamassa

Aholan omakotiyhdistys ry vastustaa ehdottomasti hankkeiden sijoittamista ja tieyhteyden rakentamista Kuokkamaan ja Hepovuoren alueille. Asukas yhdistys listaa perusteluinaan alueen asukkaille aiheutuvia haittoja ja niiden kohdentumista: asumisviihtyisyys tuhoaan, raskaan liikenteen melu tuhoaa hiljaisuuden, rekkaralli ei sovi ja on vaarallinen lapsivaltaisella pienasuinalueella liikennejärjestelyistä huolimatta, valumavedet rehevöittävät Halimasjärveä, Toritunjärveä ja Alasjärveä, asutusta ympäröivien metsien hävittämien heikentää ilmanlaatua. Yhdistys kysyy, mitä tarkoitetaan jatkotoiminnalla ja arviointiohjelmassa Hepovuoren yhteydessä mainitulla rinteissä tapahtuvalla virkistystoiminnalla ja millainen meteli asuinalueille niistä aiheutuisi? Kysymyksiä herättää lisäksi osayleiskaavaaluonnoksen keskuspuisto/virkistysalue -merkinnät ja maininta luonnon monimuotoisuudesta tässä yhteydessä. Alueen linnustoa ja eläimistöä pidetään erittäin tärkeänä elinympäristön viihtyisyyden kannalta.

Hatanpään Siirtolapuutarhayhdistys ry tuo esille Hepovuoreen ja Kuokkamaalle suunniteltujen hankkeiden vuosikymmeniä kestäviä vaikutuksia siirtolapuutarhalaisien elinpiiriin. Yhdistyksen mielestä hanke ei sovellu missään muodossa Tampereen kaupunkipuistoon ja esittää huolensa puiston pienenemisestä erilaisiin tarkoituksiin kuin kaupunkisuunnittelussa se alun perin ajateltu ja merkitty. Hanke vähentäisi liikunta-, virkistys-, marjastus-, sienestys ym. luontoarvoja merkittävästi ja Hepovuoreessa se häiritsisi tai saisi poistumaan alueelta suuren määrän eläinlajeja.

Siirtolapuutarhayhdistys esittää huolensa lisäksi valumavesien vaikutuksista uima- ja saunarantaan sekä mökkiläisten talousvesikaivoihin sekä raskasliikenteen aiheuttamasta melusta ja ilman epäpuhtauksista puutarhan välittömässä läheisyydessä. Yhdistys huomauttaa myös, että kaupunkipuiston maiseman muutoksista ei ole visuaalista kuvaa ja että suunniteltu maankaatopaikka peittäisi alleen myös nykyisen ulkoilutie, mitä ei ole merkitty suunnitelmakarttaan.

Maanomistajat (kirjeet A, B ja C) vastustavat ehdottomasti Kuokkamaan ja Hepovuoren vaihtoehtoa ja esittävät hankkeiden sijoittamista kauaksi yhdyskuntarakentamisesta. Mielipiteissä todetaan, että hanke haittaa tulevaa yhdyskuntarakentamista peruuttamattomasti, koska Kauppi-Niihama sopisi asuinkäyttöön. Hankesuunnittelu ei ole heidän mielestään perusteltua, kun kaavoitus alueelle on kesken. Lisäksi huomautetaan hankkeiden haitoista Kauppi-Niihaman luonnolle, hule- ja valumavesihaitat vesistölle sekä, maisema- ja meluhaitat. Maanomistaja B. korostaa lisäksi puhtaan ilman merkitystä terveydelleen.

Maanomistajat (kirje D) vastustavat ehdottomasti Kuokkamaan ja Hepovuoren vaihtoehtoa ja esittävät perusteluina, että metsäpalsta suunnittelualueella on heille tärkeä henkireikä metsänhoidon yms. toiminnassa ja että koko alueen rauhallisuus häviää jo kuljetusten vuoksi. He mainitsevat mm. haitat luonnon monimuotoisuudelle, eläinlajistolle ja hule- ja valumavesien haitat lähivesistölle. Hankesuunnittelu ei ole heidän mielestään perusteltua, kun kaavoitus alueelle on kesken.

Maanomistajat (kirje E) vastustavat jyrkästi maanvastaanotto- ja jatkojalostusalueiden sijoittamista Hepovuoren ja Kuokkamaan alueelle, koska mm. maankäytön ja yhdyskuntarakentamisen kannalta menetetään asuntorakentamiseen soveltuva alue lopullisesti. He tuovat esille, että hanke vaikuttaisi asuinviihtyvyyteen Atalan, Nikin sekä Takahuhdin rantatien ja siirtolapuutarhan alueilla ja että maisemahaitat, pöly, melu ja valumavedet kohdistuisivat sekä asukkaisiin että alueen virkistysreittien käyttäjiin. Lisäksi he huomauttavat, että kiinteistöjen vesihuolto on kaivojen varassa. Mielipiteessä esitetään hankkeiden sijoittamista kauaksi yhdyskuntarakentamisesta ja eivät pidä kuljetuskustannuksia ja siten kuljetusmatkoja esteenä ehdotukselleen.

Maanomistajat (kirje F) vastustavat ehdottomasti Kuokkamaan ja Hepovuoren vaihtoehtoa ja sen sijoittumista keskelle Kauppi-Niihaman ulkoilu-, virkistys- ja retkeilyaluetta. Hankesuunnittelu ei ole heidän mielestään perusteltua, kun kaavoitus alueelle on kesken. Lisäksi huomautetaan hankkeiden haitoista Kauppi-Niihamassa mm. luonnonesiintymille ja -olosuhteille, kauniille maisemakuvalle, hule- ja valumavesihaitoista vesistölle sekä liikenteen melusta ja päästöistä. Mielipiteessä tuodaan esille tiedotuksen epäkohtia ja harhaanjohtavuutta koskien mahdollisesti alueelle tulevien laskettelumäkien toteutumista vasta tuleville sukupolville. Mielipiteessä esitetään vaihtoehtoiksi Sorilassa ja Viitapohjassa sijaitsevia louhoksia.

Maanomistaja (kirje G) tukee tilalleen tekeillä olevaa suunnitelmaa. Mielipiteen perusteluina todetaan, että moottoritien varsi ei liene parhainta virkistysaluetta ja että Tasanteen liittymän ja maanvastaanotto- ja jatkojalostusalueen suunniteltu sijoittuminen antaa perusteet katsoa uudelleen tienvarren toimintaa tulevaisuudessa.

Asukkaat vastustavat Kuokkamaan ja Hepovuoren vaihtoehtoa ja kuvaavat perusteluina aiheutuvia melu-, maisema-, ja pölyhaittoja sekä huomauttavat, että valuva liete tukkii luonnonmukaiset veden reitit. He esittävät otteita Kauppi-Niihaman maisema- ja ympäristöselvityksestä sivulta 61 ja yleiskaavan tavoitteesta nro7. He toteavat lopuksi, että jos kuitenkin päädytään esitettyyn vaihtoehtoon, valtatie 9-Hepovuori-Takahuhdinrantatie-valtatie 9 -alueen voisi kaavoittaa asuinalueen, koska asuntoalue ei voisi enää enempää tarvella aluetta.

Mielipiteessä viitataan Kauppi-Niihaman maisema- ja ympäristöselvitykseen ja todetaan, että suunnitellut maanvastaanottoalueet sijoittuisivat Kaupin keuhkojen alueelle, mikä ei ole luonnon eikä siellä liikkuvien ihmisten edun mukaista. Lisäksi todetaan, että kaavoitus ja erilaiset toimenpiteet supistavat reippaasti Kauppi-Niihamaa ja että kun meno jatkuu ja erilaisia toimenpiteitä myönnetään, arvokkaat alueet häviävät ja virkistysalue tärveltyy. Mielipiteessä kysytään ja pohditaan mm.: Kaupunki kasvaa ja kehittyy, mutta millaiseksi, jos lähiluonnon tarveleminen jatkuu? Kuinka monta kymmentä kilometriä täytyy kohta ajaa päästäkseen rauhalliseen metsään? Mielipiteessä luetellaan useita luontoarvoja suunnitelluilta hankealueilta.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Hankekuvaus

Hankkeen tarkoitus on selvitetty arviointiohjelmassa selkeästi toiminnoittain sekä havainnollisesti nykytilannetta ja tulevia tarpeita peilaten. Alueiden jälkikäytöstä on vain mainittu nimeltä muutama esimerkkejä lähinnä osallistumisen keskustelua ajatellen.

Arviointiohjelmassa on esitetty tavoitteena arvioida mahdollisimman kattavasti kullakin sijoituspaikalle suunniteltavat toiminnot. Osa toiminnoista tukee toisiaan ja ne muodostavat siten hankekokonaisuuden. Osa toiminnoista on erillisiä, mutta niiden sijoittaminen yhteen toisi toiminnalle etuja.

Hankkeista on kerrottu suunnitteluvaihe ja arvioinnin aikataulu. Hankkeiden toteuttamisajankohtia ja -järjestystä ei ole etukäteen päätetty, mikä on tuotu ohjelmassa esille. Tiedot tulee esittää mahdollisuuksien mukaan jo arviointiselostuksessa. Tieto eri hankkeiden kestosta ja siirtymisestä jälkikäyttövaiheeseen tulisi saada arviointien ja osallistumisen kannalta mahdollisimman pian mukaan aineistoon.

Hankkeiden tarkemmasta kuvauksesta on hahmoteltu karttapohjille hankealueiden, lähinnä maanvastaanoton vaatimia pinta-aloja ja yleispiirteistä toimintojen sijoittelua kullakin alueella sekä taulukoitu korkeus- ym. maanvastaanoton suunnittelutietoja. Maanvastaanottotoimintaa ei ole varsinaisesti kuvattu. Kuormien mukana tulevien isojen kivien, puiden ja kantojen mahdollinen erilliskeräys ja käsittely sekä varastointi tulee kuvata. Onko mainittuja toimintoja pelkkien maanvastaanottoalueiden yhteydessä?

Tietoja kierrätystoiminnan laajuudesta tulee täsmentää; koskeeko kierrätys kadunrakentamisen lisäksi laajempaa materiaalin kierrätystä, on tekstissä epäselvästi.

Muita toimintoja koskevia teknisiä tietoja ei ole vielä kaikista toiminnoista arviointiohjelmassa. Esimerkiksi asfaltin murskausta ja sen tyypillisiä vaikutuksia ja vaikutusalueita on kuvattu tekstissä, mutta muut murskausta edellyttävät toiminnot, louheen, betoni ja tiilen käsittely, on kuvaamatta, mikä vaikeuttaa toimintojen riittävän vaikutusalueen toteamista. Käsittelyt olisivat pysyväisluonteisia kierrätykseen liittyviä toimintoja. Toimintojen melusta ja päästöistä ilmaan saattaa aiheutua pysyvää haittaa terveydelle ja viihtyvyydelle, mutta ohjelman suppeiden tietojen perusteella yhteysviranomaisen ei voi ottaa toiminnoittain kantaa vaikutusalueiden laajuuteen.

Arviointiselostukseen sijoituskohteiden kuvauksia tulee täydentää lisäksi mm. ojitusjärjestelyjen, suoto- ja hulevesien käsittelyn, aukiolotietojen, maanvastaanoton ja kuormien valvonnan ja liikennemäärien osalta.

Arviointiohjelmassa on kerrottu, että siinä esitetään vasta erittäin yleispiirteisesti ympäristö nykytilaa, suunniteltua maankäyttöä ja suojelukohteita siten, että se ohjaa arviointeja tärkeisiin kohteisiin. Tässä YVA-menettelyssä on poikkeuksellisen monta selvitettävää kohdetta, joiden nykytilankuvaus kohteittain on arviointiohjelmassa esitetty selkeästi ja pääosin oikeisiin asioihin suuntautuen. Poikkeuksena nykytilan kuvauksessa on, että ihmisiin kohdistuvien vaikutusten lähtökohdaksi ei ole esitetty nykytilan tietoja.

Elinkaari

Arviointiohjelmassa on kerrottu sijoitusalueiden jälkikäytön yleistasoisesta suunnittelusta esimerkiksi erilaisiksi virkistysalueiksi. Arvioinnissa on siten tavanomaista painokkaammin mukana hankkeen elinkaari tulevaisuuteen asti. Tulevaisuuden huomioon ottaminen jo hankkeen suunnittelun ja arvioinnin alussa on myönteistä. Hankkeen koko elinkaaren vaikutukset tulee ottaa tasapainoisesti huomioon arvioinnissa.

Hankkeen elinkaareissa tarkastellaan ja arvioidaan myös sijoitusalueiden jälkikäyttöä. Arviointiohjelmassa tulee erikseen selvittää mahdollisuudet käyttää sijoitusalueita tulevaisuudessa arviointiohjelmassa esitettyihin tai muihin osallistumisen kautta esille tuleviin urheilumuotoihin. Esimerkiksi Kauppi-Niihaman virkistysalueelle suunniteltujen hankkeiden sijoitusalueiden käyttöä aktiiviseen urheilutoimintaa ei ole erikseen selvitetty. Kaava ei siten suoraan osoita urheilukäyttöä arvioitaville (jälkikäyttö)alueille. (Lähde KHO: 2005:4)

Kuten tiepiiri lausunnossaan perustellusti esittää, elinkaareissa on otettava huomioon hankekokonaisuuden liikennevaikutusten arviointi.

Vaihtoehtojen käsittely

Tiepiiri ja Pirkanmaan luonnonsuojeluliitto ovat esittäneet vaihtoehtoissa käsiteltäväksi maa-ainesten sijoittamista myös meluvalleihin. Tiepiiri mainitsee työryhmän perustamisesta, joka tarkastelisi asiaa yhtenäisesti. Meluvalleihin sijoitettavat maa-ainesmäärät ovat suhteellisen pieniä, mutta niiden sijoittaminen voisi kuitenkin aiheuttaa haitallisia ympäristövaikutuksia sijoitettuna ilman esimerkiksi kaupunkivallista tarkastelua. Yhteysviranomaisen pitäisi hyvänä yksityiskohtaisempaa

suunnitelmaa meluvälillä hyötykäytettävien maa-ainesten osalta Tiepiirin ja Tampereen kaupungin työryhmässä.

Tiepiiri tuo esille 0-vaihtoehdon mahdolliset vaikutukset hallitsemattomina sijoituksina. Yhteysviranomaisen suosittelee 0-vaihtoehdon huomioon ottamista arvioinnissa, koska hankkeiden ajallinen tarve ja toteuttamismahdollisuudet voivat sisältää 0-vaihtoehdon tai ainakin sitä lähellä olevan (0+ -) vaihtoehdon mukaisia vaikutuksia. Arvioinnissa tulee selvittää, kuinka todennäköinen tilanne voisi olla.

Mikäli jostakin vaihtoehdosta luovutaan, tämä muodostaa 0-vaihtoehdon kyseisessä sijoituskohteessa. Arviointiohjelmassa ei ole esitetty, miten kohde otettaisiin tällaisessa tilanteessa 0-vaihtoehdona arvioinnissa mukaan. Kohteen nykytila ja sen kehittymisen esittäminen vertailussa ja karsinnan perustelut tulisi tuoda esiin arviointiselostuksessa.

Alavaihtoehdot voisi muodostua suunnittelun ja arvioinnin edetessä lisää esimerkiksi vaihtoehdoista jälkikäytön valinnoista. Jälkikäyttönä tarkasteltavien vaihtoehtojen tulee olla toteuttamiskelpoisia, esimerkiksi tulee ottaa huomioon lumipeitteen todennäköisyys tarkasteltavalla aikajaksolla.

Tampereen kaupunki on mukana kokeilussa, jossa kehitetään järjestelmää, jolla voidaan ohjata rakentamisessa syntyviä ylijäämämaita suoraan toiseen rakennuskohteeseen hyödynnettäväksi. Tavoite on hyödyntää maamassojen ilman välivarastointia. Tässä järjestelmässä olisi otettava huomioon, että nykyisin rakennusluvissa tulee ilmetä, minne ylijäämämaat viedään. Rakentamisen määrä vaihtelee ja ajoittain tulisi varastoitavia maa-aineksia, mikä rajoittaisi suorien siirtojen hyödyntämistä kaikissa tapauksissa. Yhteysviranomaisen pitää kehittää olevan järjestelmän huomioon ottamista arvioinnissa yleisellä tasolla tarpeellisenä, esimerkiksi voisi arvioida, kuinka merkittävästi maa-ainesten varastointia voitaisiin välttää.

Vaihtoehdona tulisi arvioida mahdollisuus hyödyntää käytössä olevia ja poistuvia kallioainesten ottoalueita ylijäämämaitojen jatkojalostus- tai loppusijoitus alueina. Arvio kohtuullisella kuljetusvälillä Tampereella ja naapurikunnissa olevista kallioainesten ottoalueiden pinta-aloista ja niiden kallioaineksen ottomäärästä ovat: Sorilassa 15 ha (2 milj. m³ktr), Kangasalan Lentolassa 2 ha (0,1 milj. m³ktr), Nokiolla Porintien lähellä 15 ha (1 milj. m³ktr) ja Lempäälän Kuljussa 15 ha (1 milj. m³ktr).

Työn lähtökohdat ja taustaselvitykset sekä rajauksen perustelut voisi olla hyödyllistä esittää vielä avoimemmin, ainakin mikäli mielipiteistä esitettyjä uusia vaihtoehtoja on aikaisemmin rajattu arviointiohjelman ulkopuolelle.

Vaikutukset ja niiden selvittäminen

Ruskonperän suunnittelualue kuuluu osittain voimassa olevan asemakaavan teollisuustonttiin ja osittain Tampereen kantakaupungin yleiskaavan osoittamaan lähivirkistysalueeseen. Hankealueen pohjoispuolelle on yleiskaavassa osoitettu Annalan asuinalueen laajentamista lähemmäksi suunniteltua hankealuetta. Seutukavassa ja maankuntakaavaehdotuksessa kuntien rajalle on osoitettu asuntorakentamista.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon suunniteltujen hankkeiden vaikutukset asuinalueiden laajenemismahdollisuuksiin ja suunniteltuihin virkistysyhteyksiin. Vaikutusten arvioinnin tulee ottaa huomioon Saarenmaantietä Kangasalan suunnasta alueelle suuntautuvan liikenteen aiheuttamat vaikutukset muun muassa liikenneturvallisuuteen ja tienvarren asutuksen viihtyisyyteen.

Maanvastaanottoalueen pohjamaalajit ja kosteusolosuhteet on selvitettävä viereisten metsäalueiden mahdollisen maanpinnan kohoamisen ja sen välillisten vaikutusten tunnistamiseksi ja arvioimiseksi. Selvitys saattaa olla tarpeen muillakin alueilla.

Myllypuroon suunniteltu maanvastaanotto- ja jatkojalostusalue on Pirkanmaan seutukaavassa pääosin teollisuuden reservialuetta ja Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa työpaikka-alue. Myös Tampereen kantakaupungin yleiskaavassa, jonka valtuusto on kyseisen alueen osalta hyväksynyt, toiminta-alue on teollisuus- ja varastoaluetta sekä maiseman- ja luonnonhoitoaluetta. Myllypuron alueelle ollaan laatimassa oikeusvaikutteista yleiskaavaa.

Tampereen kaupungin suunnittelemat hankkeet Nokian ja Ylöjärven kaupunkien rajalla saattaisivat vaikuttaa haitallisesti naapurikuntien maankäyttösuunnitelmiin. Nokian kaupunki painottaa lausunnossaan arviointeja tulevan maankäytön tarpeiden kannalta ja tuo esille, että nyt maanvastaanotolle ja jatkojalostukselle suunniteltavat huomattavan suuret maa-alueet olisivat tulevaisuudessa mahdollisesti hyödynnettävissä tehokkaamminkin. Lisäksi hanke saattaa vaikuttaa Koukkujärven alueen saavutettavuuteen laajan yleisön (mm. läntisen kaupunkiseudun) retkeily- ja urheilualueena. Kalkku-Soppeenmäki -moottoritien YVA-menettelyssä selvitettiin tien estevaikutusta ja tien yleissuunnitelmaan lieventämistoimena lisättiin kyseessä olevaa alikulkuyhteys. Samoin Ylöjärven kaupunki painottaa arviointiohjelmassa esitettyjä vaikutusarviointeja yhdyskuntarakenteeseen sekä erityisesti kaupungin osoittamiin alueen ympäristöarvoihin virkistykselle, suojelulle ja metsäalueena. Koukkujärven alueella on lisäksi aloitettu Nokian liikuntatoimen selvitys metsätalouden ja virkistuksen sekä Kaakkurijärvien NATURA-alueen suojelun yhteensovittamisesta.

Myllypuron toimintojen vaikutusalueena tulee tarkastella koko Myllypuron valuma-alue ja Vihnusjärveä, joka on vedenhankinta-alue. Alueen vesitasapainosta ja sen hallinnasta on laadittu selvitys kaavoitusta varten Tampereen ja Nokian yhteistyönä, ja osana mallinnus hulevesien hallinnasta. Suunniteltu hanke lisää valumapintaa, jonka vaikutus vesitasapainon hallintaan tulee arvioida mallintamalla.

Kuten Nokian kaupunki yhteysviranomaisen pitää Vihnusjärven kohdistuvien vaikutusten ja riskien kattavaa arviointia erittäin tärkeänä. Vaikutus kohdistuu suureen määrään ihmisiä, ja alueella ei ole korvaavaa juomavesilähdettä.

Vihnusjärven tilaan saattaa vaikuttaa lisäksi haitallisesti meneillään oleva Kalkun eritasoliittymän työmaan valumavedet. Arvio vaikutusten merkittävydestä saataneen vasta kesällä 2005.

Myllypuron hankkeen vaikutusalueella sijaitsee kaksi NATURA-kohdetta Kaakkurijärvet ja Myllypuro. Arviointiohjelmassa esitetyt hanketiedot eivät vielä riitä NATURA-arviointien tarveharkintaan.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon varovaisuusperiaate, koska Myllypuroon johdettavista valumavesistä voisi kohdistua haittoja NATURA-arvoille, jos esimerkiksi valumavesien mahdollinen käsittely laskeutusaltaalla ei varmuudella poistaisi hienojakoista ainesta. Myllypurossa hienojakoisen aineksen kasaumat saattaisivat toimia alueen arvolle haitallisten kasvien, lähinnä pioneerilajien, kasvualustana. Lisäksi veden mukana voi kulkeutua ravinteita. Arvioinnissa tulee selvittää mahdollisesti Kaakkurijärvien alueella leviävän melun haitallisuus (voimakkuus, laatu, kesto, ajankohta).

NATURA-kohteisiin kohdistuvien yhteisvaikutusten arviointi tulee olemaan vaikeaa tilanteessa, jossa alueelle suunnitellaan tai on jo suunnitelmien mukaan tulossa useita laajoja hankkeita kuten moottoritie, alueen rakentaminen, maa-ainestenotto. NATURA-kohteisiin kohdistuvien yhteisvaikutuksien arvioinnista on erilliset ohjeet, joita tulee noudattaa (Euroopan komissio, NATURA 2000-alueiden suojelu ja käyttö, Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säädökset).

Arvioinnin tulee ottaa huomioon riskit NATURA-kohteelle ja Vihnusjärvelle suunnitellun alueen eri toimintojen (mm. teollisuus, louhinta, moottoritie) valvonnasta ja seurannasta huolimatta; onko olemassa keinot poistaa riskit? Lisäksi Vihnusjärveen Myllypurosta pääsevien haitallisten aineiden laadun ja määrän havaitseminen on vaikeaa.

Hajuheinäesiintymät Juhansuon läheisyydessä tulee ottaa tarvittaessa huomioon hankkeen ja tieyhteyksien (sijainti) vaikutusten arvioinnissa.

Eri maalajien läjityksen toteuttamiskelpoisuus Myllypuron alueelle tulee erityisesti arvioida Vihnusjärven vedenhankinnan kannalta.

Tampereen kaupunkiseudun pilaantuneista maista ja osasta riskitoimintoja on tiedot paikkatietorekisterissä. Rekisterissä ei ole kuitenkaan kaikkia seudun riskikohteita eli vielä tutkimattomia todennäköisiä pilaantuneiden maiden kohteita. Ilmoituksen- tai luvanvaraisessa pilaantuneiden maiden kunnostuksessa kuljetuksia valvotaan kuormakohtaisesti ja tarvittaessa ne varmistetaan näytteenotoilla. Puutteellisten tietojen perusteella voidaan pitää mahdollisena, että Tampereen seudun muista rakentamiskohteista voi joutua suunniteltaville puhtaan maanvastaanottoalueille eri epäpuhtauksilla pilaantunutta maata. Yhteysviranomaisen edellyttää, että arviointiohjelmaan lisätään riskinarviointi, jossa tarkastellaan tapahtuneen pilaantuneen maanvastaanoton vaikutuksia ainakin Myllypuron/Vihnusjärven alueella ja Villilässä.

Vuoreksen alueella hankkeet sijoittuisivat Vuoreksenlammen eteläpuolelle, pääosin voimassa olevan Vuoreksen osayleiskaavan mukaiselle lähivirkistysalueelle. Virkistysalueelle on kaavassa rajattu alueen osa, jota saa käyttää puhtaan maan aineksen läjitysalueena. Kaavamääräyksen mukaan läjityksen loputtua alue maaisemoidaan virkistysalueeksi. Hankealue rajoittuu itäpuolella osayleiskaavassa osoitettuun uuteen asuinalueeseen ja koillisreunalla alueen osaan, jolla kaavan mukaan on luonnonsuojelullista arvoa. Suunnittelun sijainti on jo ratkaistu kaavassa Vuoreksen vaihtoehdossa, mutta kaava-alue on esitetty laajempaan kuvassa 5.12. Onko kuvassa virhe vai suunnitellaanko laajempaa aluetta?

Arvioinnin tulee kattaa hankkeen vaikutukset nykyiseen asutukseen ja kaavassa osoitettuihin tuleviin asuinalueisiin sekä alueen virkistysreittiyhteyksiin ja alueen luonnonarvoihin. Alueen aikaisemman, valvomattoman läjityksen historia tulee selvittää.

Hajuheinän esiintymispaikan sijainti on merkitty karttaa, minkä lisäksi sijainti tulee ilmaista selvästi tekstissä. Arvioinnista tulee selvittää, onko suotuisan suojelun taso uhattuna.

Puolustusvoimien lausunnossa esitetään rajoituksia alueen jälkikäytölle virkistykseen, mikä tulee ottaa huomioon suunnittelussa.

Vuoreksen alueella osayleiskaavaehdotukseen liittyy hulevesien käsittelyohjeita, joissa on esitelty keinoja hulevesien määrän ja laadun hallintaan. Vuoreksen maanvastaanottohankkeen suunnitteluun tietoja tulee tarkentaa. Arviointiselostuksessa tulee esittää hankkeen pinta-alatiedot, arvio valumamuutoksista sekä kuvauksia läjitysalueen ojitusjärjestelyistä. Arvioinnin tulee kattaa myös alueella olemassa oleva läjitystoiminta. Vaikutusten arvioinnissa tulee tarkastella vaikutusten merkitystä suhteessa niihin Vuoreksen kaava-alueen hulevesiin, jotka virtaisivat vastaaviin pienteesiin. Hankkeen hulevesien mahdollisen käsittelyn mukaisen rakentamisen vaikutukset luontoarvoihin tulee myös arvioida.

Kuokkamaan ja Hepovuoren maanvastaanottoalueet (alueet tulisi nimetä kuvaan 5.9) Kauppi-Niihamassa ovat voimassa olevassa Pirkanmaan seutukaavassa ja maakuntakaavaehdotuksessa virkistysaluetta ja Kauppi-Niihaman osayleiskaavaluonnoksessa Kuokkamaan alue on kokonaan ja Hepovuoren alue lähes kokonaan keskuspuistoksi varattua virkistysaluetta. Kuokkamaalta lähin asutus sijaitsee valtatie 9 itäpuolella noin 200 metrin päässä ja Hepovuorelta noin 600 metrin päässä.

Hankkeiden vaikutukset keskuspuiston virkistyskäyttöön tulee arvioida eritellen hankkeiden elinkaarien eri vaiheet siten, että nykyinen virkistyskäyttö, toiminnan aikainen virkistyskäyttö ja suunnitellun jälkikäytön mukainen virkistyskäyttö otetaan huomioon. Samoin vaikutusten kohdistuminen elinkaaren aikana eri käyttäjäryhmiin, nykyisiin ja tuleviin, tulee ottaa huomioon.

Vesistövaikutusten (Alas-, Toritun-, Niihama- ja Halimasjärveen sekä Näsijärveen) arviointia varten tulee selvittää, johdetaanko varsinaiselta läjitysalueelta valumavesiä lähialueen pieniin järviin (Halimasjärvi, Alasjärvi ja Toritunjärvi), ja ojitusjärjestelyt läjitysalueella. Esimerkiksi Alasjärven sijainti kaupunkirakenteessa on keskeinen ja sen virkistyskäyttö on suurta. Lähellä ei ole vastaavia vaihtoehtoisia lähivirkistysalueita. Alasjärvi on mukana kaupungin hulevesiselvityksessä, jossa selvitetään muun muassa, tarvitaanko jo nykytilanteessa erityisiä toimia Alasjärven rehevöitymisen estämiseksi.

Arviointiohjelmasta ei myöskään selviä laskuojan sijainti Näsijärven rannassa suhteessa Niihaman siirtolapuutarhan rantaan. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon vesistökuormitus elinkaaren eri vaiheissa mukaan lukien jälkikäyttömuodot. Arviointimenetelmät olisi tullut kuvata jo arviointiohjelmassa.

Hankkeiden vaikutukset kohdistuvat Kauppi-Niihaman ja Halimasjärven alueen väliin ekologiseen käytävään, samoin hankkeiden toteuttamisen edellytyksenä mainitun Tasanteen eritasoliittymän haitat. Tiesuunnitelmasta ja Tasanteen liittymästä sen osana ei ole päätöstä vaan tiepiirin lausunnon mukaan yleissuunnittelu alkaisi 2005 - 2006. Edellä mainitun perusteella tässä vaiheessa tulisi varautua vaihtoehtoisten tieyhteyden arviointiin. Liikenteen häiriövaikutus liittymän tai vaihtoehtoisen kulkuyhteyden kautta tulee arvioida ottaen huomioon myös olemassa oleva asutus.

Liito-oravaselvityksen menetelmä olisi tullut kuvata jo arviointiohjelmassa, ja samoin Lintukallion osalta. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat tulee selvittää maastossa kevät-talvella sellaisissa paikoissa, joissa joudutaan poistamaan liito-oravalle soveliaista metsää (Luontodirektiivin liite, Luonnonsuojelulaki 49 §).

Lintukallion alue sijoittuu valtatie 9 ja Teiskon suuntaan johtavan Kaitavedentien risteykseen, teiden pohjoispuolelle. Lähin asutus on noin 40 metrin päässä. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa hankealue on taajamatoimintojen aluetta ja oikeusvaikutuksettomassa Nurmi-Sorilan osayleiskaavassa osittain asuinpienalojen aluetta ja osittain virkistys- ja suojaviheraluetta.

Hankkeen vaikutukset terveyteen ja asuinviihtyvyyteen läheisillä asuinalueilla ja seudullisiin ulkoilureittiyhteyksiin sekä tulevaan maankäyttöön tulee selvittää. Hulevesivaikutusten arvioinnissa tulee ottaa tarvittaessa huomioon kaupungin aikaisemman läjitystoiminnan haitat lähivesistölle.

Villilään suunniteltu sijoitusalue on vanha sorakuoppa ja sen pohjoispuolelle sijoittuu Mustavuoren laskettelurinne. Vanhan sorakuopan pohjoisreunalla on avoin pystysuora kallio. Villilänharjun alue on Tampereen kantakaupungin yleiskaavassa urheilu- ja virkistyspalvelujen aluetta (VU) ja pohjavesialuetta (pv-1). Hankealueen itäpuolella alue rajoittuu voimassa olevan asemakaavan mukaiseen asuinalueeseen. Hankealueen pohjoispuolelle on asemakaavoitettu laajat uudet asuinrakentamisen korttelialueet.

Villilässä sijaitsee Mustanlammin pohjavedenottamo. Maa-ainestenotto on aikanaan ulottunut alueella lähes pohjaveden pintaan saakka, joten toiminnasta pohjaveteen kohdistuvat riskit ovat ilmeisiä. Arviointiohjelmassa on pohjaveden osalta esitetty tehtäväksi lähinnä perusselvitykset. Yhteysviranomaisen edellyttää lisäksi, että riskitarkastelulla selvitetään, millaisia riskejä (läjitettävän aineksen veden läpäisevyys, ravinteet ja vesiliukoiset haitta-aineet) puhtaan maanvastaanotosta voi aiheutua pohjaveden laadulle ja määrälle. Pilaantuneisiin maihin liittyvästä riskistä on lisäksi mainittu edellä kohdassa Myllypuro. Riskien tarkastelun laajuus edellyttäneerillistä raporttia sen lisäksi, mitä arviointituloksia YVA-arviointiselostuksessa esitetään. Pohjavesien arvioinnissa tulee käyttää alan asiantuntijaa.

Sivulle 36 korjaus: lähisuojavyöhykkeen määritelmä ei ole enää käytössä vaan arvioinnin kohteena on koko pohjavesialue.

Kunkkakallion alue on Pirkkalan kunnan esitys seudulliseksi vaihtoehdoksi. Alue on vahvistetussa Läntisen ohitustien tiesuunnitelmassa. Tiehallinto ei kuitenkaan ole ottamassa aluetta käyttöön eikä rakentamassa tieyhteyttä.

Tieyhteyden rakentaminen Kunkkakallioon voi vaikuttaa alueen toteuttamiskelpoisuuteen. Kunkkakallio voitu sekoittaa Kurikkakallioon, mikä tulee tarvittaessa selvittää lausunnonantajilta.

Arviointiohjelmassa ei ole vielä tietoja Kunkkakallion alueesta, joten yhteysviranomaisen ei voi lausua sen edellyttämistä arvioinneista. Kuitenkin arviointia tulee suunnitella sen perusteella, mitä yhteysviranomaisen on painottanut muiden kohteiden arvioinneissa.

Luonnonvarojen hyödyntäminen

Luonnonvarojen kestävä käyttö edellyttää mm., että maanvastaanotto paikan järjestelyt mahdollistavat massojen hyötykäytön. Arvioinnissa tuleekin käyttää yhtenä arviointikriteerinä mahdollisuutta ottaa uudelleen käyttöön läjitetyt massat ja samalla tuoda esille hyödyntämisen vaatimukset maanvastaanotto- ja jalostustoimintojen alueen suunnittelulle. Lisäksi arvioinnilla tulee tuoda esiin mahdollisuudet materiaalien säästöön.

Villilän maanvastaanotto ja jälkikäyttö voivat olla uhka Mustalammen vedenottamon pohjavesivarannolle. Arvioinnin tulee tuoda erityisesti esille, onko hanke toteuttamiskelpoinen suhteessa pohjaveden pilaamiskieltoon (Ympäristönsuojelulaki 8 §). Nykyisestä urheilu- ja virkistystoiminnasta ei ole aiheutunut todettua haittaa pohjavesialueella.

Osallistuminen

Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri kommentoi arviointiohjelmavaiheen osallistumis- muotoja suhteessa kansalaisten osallistumisresurssien rajallisuuteen. Luonnonsuojelupiiri esittää osapuolten näkemysten jakoa varten keskustelufoorumia internetiin.

Mielipiteissä ja yleisönosastokirjoituksessa tuotiin esiin tyytymättömyyttä tiedotukseen. Tyytymättömyyden taustalla on muun muassa, että suunnitelmia esitetään arviointiohjelmassa muidenkin kuin Tampereen kaupungin omistamille maille. Maanomistajat saivat ensimmäisen tiedon hankkeista tiedotuksen kautta kuten muu YVA-menettelyn yleisö. YVA-menettelyssä ei yleensä lähetetä maanomistajille kirjeitse tietoa kuten kaavoitusmenettelyissä, mutta niin voisi toimia. Tampereen maanvastaanotto- ja jatkojalostusalueiden YVA-menettely koskee erittäin huomattavaa määrää tamperelaisia ja naapurikuntalaisia. Tasapuolinen ja riittävä tiedottaminen tässä hankkeessa on keskeinen Tampereen valitessa osallistumisjärjestelyjä YVA-menettelyn seuraavaksi alkavalle arviointivaiheelle. Yhteistyö naapurikuntien kanssa voi myös olla tarpeen.

Yhteysviranomaisen havaitsi mielipiteistä, että yleisölle on epäselvää, keillä on oikeus osallistua YVA-menettelyyn. YVA-menettelyyn voivat osallistua kaikki, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa. Osallistumista ei siten ole muutoin rajattu. Osallistuminen ei edellytä erillistä ilmoittautumista osalliseksi. Osallistujia kutsutaan YVA-menettelyssä yleisöksi. Hankkeesta vastaava on arviointiohjelmassa esittänyt osallistumisjärjestelyjen tarkentamista arviointiohjelmasta saatavan palautteen mukaan. Mielipiteissä nyt esitetty halukkuus osallistua välittyy hankkeesta vastaa-

valle, joka päättää mm. mahdollisten osallisryhmien perustamisesta. Arviointiohjelmasta mielipiteitä esittäneillä ja lisäksi muulla yleisöllä on jatkossa yhtäläinen mahdollisuus osallistua järjestettäviin osallistumismuotoihin.

Ympäristökeskus sai osan mielipiteistä sähköisenä, ja näille osallistujille ympäristökeskus voi lähettää lausuntonsa sähköisenä ja muille kirjeellä. Muutoin yhteysviranomaisen lausunnot ovat nähtävillä internetissä ja arviointiohjelman kuulutuksessa ilmoitetuissa paikoissa.

Arviointimenetelmät ja niiden oletukset

Arviointiohjelmassa osa menetelmistä on nimetty ja kerrottu lähtötietoina käytettäviä oletuksia. Kaikkia menetelmiä ei ole eritellysti, vaikutuksittain esitetty tai niihin liittyviä oletuksia. Ilmapäästöjen selvittäminen olisi arviointiohjelman mukaan tehtynä liian yleispiirteistä. Leviämismalleihin perustuvaa arviointia edellytetään erityisesti vaikutusalueella asuvan ja virkistyvän suuren väestömäärän vuoksi.

Arviointiohjelmassa esitetään ainoastaan liikenteen ja koneiden melun mallitusta. Pysyväksikin luonnehdittujen murskauksen ja muiden käsittelytoimintojen melumallitus on kuitenkin arvioinnin kannalta jopa tärkeämpää.

Vaikutusten merkittävyyden arviointiin arviointiohjelman mukaan käytettävät ohjearvot ja kriteerit eivät riittävästi kuvaa ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia terveyshaittojen ja viihtyvyyshaittojen osalta. Melutason ohjearvot eivät ota huomioon riittävästi melun luonnetta, mikä on keskeistä esimerkiksi louheen rikotuksen tms. materiaalin murskaukseen liittyvän melun haitallisuuden arvioinnissa. Myös maanvastaanottoalueiden suuret korkeudet vaikuttavat melun etenemiseen mukaan lukien työkoneiden hälytysäänet.

Arviointiohjelman mukaan vaikutuksia ilmanlaatuun arvioitaisiin ainoastaan nykytiedon perusteella. Erityisesti arvioinnit toimintojen päästöistä ja tarvittavista lieventämistoimenpiteistä sekä yhteisvaikutuksista jäisivät riittämättömiksi.

Liikenteen päästöissä tulee ottaa huomioon pakokaasupäästöjen lisäksi liikenteen maasta irrottamat pienhiukkaspäästöt.

Asuinaluille ja virkistysalueille kohdistuvien päästöjen merkittävyyttä ilmanlaatuun ja altistukseen ei tule suhteuttaa Tampereen kaupungin keskustan ilmanlaatumittauksiin, jotka kuvaavat keskustan kuormittuneimpia alueita. Vertailussa tulee ilmoittaa ilmanlaatumittausaseman edustama tilanne (Lähde: Tarkkailusuunnitelman valinta-perusteet). Virkistykseen soveltuvia olisivat tausta-asemien mittaukset (Ilmatieteen laitos?). Toimintojen hiukkaspäästöjen arviointi ja merkittävyyden kriteerit ovat epäselviä; molemmista olisi pitänyt esittää jo arviointiohjelmassa lähdetiedot.

Luontoarvioinneissa tulee noudattaa Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi –ympäristöopasta (Suomen ympäristökeskus, nro 109/2003); luontoarvioinneista tulee esittää arviointiselostuksessa mm. arvioinnin ajankohta, tekijä, käytetty aika.

Hankkeiden vaikutukset kohdistuvat kaupunkiseudun asutukseen ja virkistysalueisiin laajasti, mikä korostaa ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointia. Kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen tiivistäminen nostaa nyt suunniteltavien hankkeiden vaikutusalueiden ympäristöjen merkittävyyttä kaupunkiseudun virkistysalueina. Yhteysviranomaisen ei pidä arviointiohjelmassa esitettyä suunnitelmaan ihmisiin kohdistuvista vaikutuksista mainituin perustein riittävänä. Ihmisiin kohdistuvien arviointeihin tulee käyttää alan asiantuntijaa. Arviointia ei voi korvata osallistumismenettelyillä.

Arviointiohjelmassa epävarmuuden tarkastelu on liitetty hankkeen toteuttamiskelpoisuuteen ja arviointiin. Epävarmuuden tarkasteluun tulee sisällyttää varovaisuusperiaate tai riskinarviointi.

Tietojen puutteet ja keskeiset epävarmuustekijät tulee esittää seuraavassa, arviointiselostusvaiheessa.

Arviointiohjelmasta ei selviä, kuinka yksityiskohtaiset suunnitelmat laaditaan YVA-menettelyn aikana; Mitä toimintoihin ja laitevalintoihin liittyviä tietoja on käytettävissä YVA-menettelyssä ja mitkä lähtötiedot perustuvat oletuksiin. Arviointitulosten tulisi olla päteviä myös valittaviin laitteisiin ja koneisiin sekä toimintojen sijoitteluun kullekin alueelle. Arvioinnit on tehtävä pääosin YVA-menettelyssä.

Seuranta

Arviointiohjelmassa on esitetty yleisesti hankkeen tarkkailun muodot. Hankkeilla saattaa arvioinnin tulosten perusteella olla lisäksi vaikutuksia, joiden tarkkailusta, tai lähinnä seurannasta, ei voida määrätä ympäristönsuojelulain perusteella ympäristöluvuissa. Esimerkiksi ihmisiin kohdistuvien vaikutusten seuranta kuuluu vain osin ympäristölupien seurantaan. Myöskään ekologisesti merkittävien vaikutusten seuranta ei yleensä sisälly yksittäisen toiminnan seurantaan. Ehdotusta seurannasta tulee täydentää arviointitulosten perustella. Arviointiselostuksessa tulee selkeästi esittää, mitä vaikutuksia hankkeesta vastaava veloitetaan seuraamaan ja mitkä vaikutukset saattavat jäädä seuraamatta.

Vertailu

Vertailumenetelmää ei ole esitetty arviointiohjelmassa vaan se valitaan arviointiohjelman käsittelyn jälkeen. Vertailu ei ole YVA-asetuksen mukaan pakollinen.

Ohjelman mukaan vertailussa on tarkoitus vertailla sijoitusalueita keskenään. Tampereen läntiset, itäiset ja eteläiset vaihtoehdot eivät kuitenkaan ole aidosti toistensa vaihtoehtoja suunnitelman tavoitteen mukaan. Vertailumenetelmästä päätettäessä tulisi harkita, mitä tekijöitä vertaillaan keskenään ja mikä valitaan vertailutasoksi. YVA-menettelyssä kaikkien vaihtoehtojen ympäristövaikutuksia vertaillaan normaalisti 0-vaihtoehtoon. 0-vaihtoehto on olemassa ainakin sijoituskohteittain, vaikka hankkeiden kokonaisuudelle täydellistä 0-vaihtoehtoa ei voisi olla eli tilannetta, jossa mikään sijoituspaikoista ei toteutuisi. Arvioinnin tavoite on tässä YVA-menettelyssä lisäksi selvittää hankkeiden toteuttamisjärjestys ja ajankohdat. Toteuttaminen tullee liittymään tiehankkeiden ja mahdollisesti kaavoituksen aikatauluihin.

Lisäksi vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuutta tulisi tarkastella sekä ympäristövaikutusten että muiden tekijöiden näkökulmasta. Eri vertailujen yhdistäminen saattaisi tuottaa laajuudeltaan ja monitahoisuudeltaan vaikeasti ymmärrettävää aineistoa päätöksentekoon. Vertailussa ei saa myöskään häivyttää vaikutuksiin liittyvää tietoa vaikutusten kohdentumisesta.

Vertailun tulisi tukea valintoja ja päätöksentekoa. Arviointiselostuksessa tulee kuvata valittava vertailumenetelmä ja sen soveltaminen siten, että päätöksentekijät ja yleisö voivat ymmärtää, miten arviointituloksista on päästy vertailussa esitettäviin asioihin. Kuvauksesta tulee ilmetä muun muassa, millä kriteereillä vaikutusten merkitys on arvotettu ja ketkä ovat osallistuneet arvottamiseen. Mikäli vertailun perusteella esitetään johtopäätöksiä, priorisointeja ja valintoja, selostuksessa tulee voida ymmärtää, miten näihin päädyttiin.

Raportointi

Arviointiohjelman rakenne on selkeä. Rakenteessa tulee selvästi esille hankkeiden muodostama seudullinen kokonaisuus ja eri vaihtoehdot. Eri toiminnoista on yhtenäinen esitys raportin alkuosassa ennen vaihtoehtoja.

Arviointiohjelmavaiheessa on vasta alustavasti esitetty useita asioita kuten eri toimintojen sijoittaminen vaihtoehtoihin kohteisiin kaupunkiseudulla. Avoinna on myös vielä seudullinen yhteistyö ja kohteiden käyttöönottojärjestys ja -ajankohdat. Vaihtoehtoisten hankkeiden yksityiskohtainen suunnittelu on vasta alkamassa. Arviointiselostuksessa tulee kiinnittää huomiota, miten edellä mainitut suunnittelussa vielä avoimet asiat ja niiden yhdistelmät esitetään selkeästi mukaan lukien niitä koskevien valintojen perusteet.

Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri on tuonut esille vaikutusarviointien raportoinnin havainnollisuuden, joka on edellytys arviointitiedon hyödynnettävyydelle päätöksenteossa. Yhteysviranomaisen painottaa myös arviointiselostuksessa esitettävien arviointitulosten havainnollisuutta päätöksenteon ja yleisön osallistumisen kannalta.

Arviointiohjelman karttakuvamateriaali ei tue riittävästi maankäytön vaikutusten arviointia ja osallistumista. Maankäytön vaikutusten rajausta on laajempi kuin esimerkiksi kuvassa 6.3, ja toisaalta kuva 4.1 havainnollistaa ja/tai antaa tietoa vain vaihtoehtojen sijainnista. Mm. kuvissa 4.3 ei ilmene riittävän laajasti ympäröivä maankäyttö, johon vaikutukset kohdistuvat. Arviointiselostuksessa tulee esittää karttakuvia, josta ilmenee sijoituskohteen vaikutusalueelta mm. läheiset asuinalueet ja kaupunginosien alueelliseen virkistykseen varatut laajemmat alueet tms. seutu- ja yleiskaavassa linjattuja aluevarauksia. Arviointiohjelman kuvien perusteella alueen yleisöllä voi olla vaikea hahmottaa vaikutusten kohdentumista heille tärkeisiin paikkoihin ja arvoihin. Lisäksi useimpien kuvien rajausta painottuu Tampereen alueeseen. Jatkossa naapurikunnat tulevat mukaan arviointiin, mikä myös on peruste rajata kuvamateriaali vastaamaan kattavasti vaikutusalueita.

Ainakin arvokkaimmat arvioidut kasvillisuus ja luontokohteet on esitettävä kartoilla kohdekohtaisesti, tarvittaessa liitteinä. Arviointitulosten esittämisessä ja vertailussa

tulee ilmetä käytetyt perusteet kuten lajirunsaus, harvinaisuus ja ekosysteemivaikutus.

Maisemavaikutuksia tullaan arviointiohjelman mukaan esittämään havainnollisesti. Arviointiselostuksessa on suositeltavaa havainnollistaa myös muita arviointituloksia, kuten melu- ja pölyhaittoja, karttapohjille, erikseen yksityiskohtaisemmin hankealueilla ja laajasti ympäröivään maankäyttöön kohdistuvia vaikutuksia sekä vaikutusalueita.

Yhteenveto ja ohjeet jatkotyöhön

Tampereen kaupunki suunnittelee kokonaisuutena maanvastaanotto- ja jatkojalostusalueita sekä niihin läheisesti liittyvien käsittelyjen sijoittamista kaupunkiseudulla. Kokonaisuuden suunnittelu antaa hyvät lähtökohdat ympäristövaikutusten arvioinnille. Lisäksi arviointiohjelmasta annettujen lausuntojen perusteella hankkeesta vastaava voi harkita naapurikuntien osallistumista suunnitteluun ja arviointimenettelyyn.

Hankkeet muodostavat kokonaisuuden, jolla erityisesti kokonaisuutena voi olla merkitystä materiaalivirtojen hallintaan ja luonnonvarojen säästymiseen. Hankkeiden ja niiden vaihtoehtojen arvioinnissa on mahdollista tuoda esille hankkeiden yhteisvaikutus yksittäisten kohteiden arvioinnin lisäksi.

Arviointiohjelma on laadittu ja kytketty hankesuunnittelun alkuun. Arviointiohjelmasa on alustavasti hahmoteltu karttapohjalle tarvittavien alueiden laajuuksia. Myöskin toimintojen sijoittaminen on vasta alustava. Hankesuunnitelmien ja arviointiohjelman tulisi edetä ja tarkentua yhdessä siten, että arviointituloksia voidaan hyödyntää suunnittelussa. Arviointia varten tulee voida selvittää riittävän tarkasti hankkeen sisältö vaihtoehtoisilla alueilla; onko kyseessä maanvastaanottoalue, jatkojalostus- ja välivarastointialue tai taimistojen ja kasvualustan valmistusalue vai näiden yhdistelmä ja onko suunniteltu toiminta jatkuvaa vai määräaikaista.

Arviointiohjelmasa esitettyjen vaihtoehtojen lisäksi arvioitavaksi suositellaan ainakin kohteita, jotka sijaitsevat suunnitelman lähtökohdissakin kohtuullisiksi arvioiduilla kuljetusetäisyyksillä.

Hankkeiden elinkaaren aikaiset vaikutukset vaihtelevat mukaan lukien jälkikäyttö, mikä tulee ottaa huomioon kaikissa arvioinneissa ja arviointiselostuksen raportoinnissa.

Arviointiohjelmasa arvioitavat vaikutusalueet on rajattu suppeasti hankkeiden lähiympäristöön ja lisäksi osoitettu valumavesien reitit. Hankkeiden vaikutusalueiden laajuus tulee tarkentaa suhteessa ympäröivien alueiden nykyiseen ja suunniteltuun maankäyttöön, luontoarvoihin sekä nykyisiin ja tuleviin käyttäjäryhmiin.

Hulevesien hallinta on jo nyt keskeistä useilla vaihtoehtoina esitetyillä sijoitusalueilla, joissa on lisäksi ympäristövaikutuksiltaan haitallista olemassa olevaa tai tulevaa uutta toimintaa ja maankäyttöä. Hulevesien vaikutusten arvioinnissa on otettava huomioon muu toiminta ja maankäyttö sekä tarkennettava tehtyjä hallintaselvityksiä vastaamaan yksityiskohtaisempaa hankesuunnittelua.

Villilän pohjavesialueeseen ja Vihnusjärven vedenhankintakäyttöön kohdistuvat riskit on arvioitava laajasti.

Myllypuron vaihtoehtojen arvioinnin tulisi tuottaa lisätietoja NATURA-arvioinnin tarveharkintaan varten Myllypuron hankkeiden vaikutuksista ja keinoista/ mahdollisuuksista lieventää haittoja. Tietojen tulisi sisältää myös hankkeen yhteisvaikutukset niiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa, joilla on valmiit projektisuunnitelmat ja –hankkeet. Haittojen lieventämismahdollisuuksina voi olla tarpeen tarkastella hankkeen sisällöllisiä vaihtoehtoja; mitä eri toimintoja ja niiden yhdistelmiä, ja mihin aikaan vuodesta voitaisiin sijoittaa alueelle ja mikä voisi olla toimintojen kesto NATURA-kohteiden suojeluarvioihin nähden.

Muiden kuin NATURA-arvoihin liittyvien yhteisvaikutusten osalta on suositeltavaa olla laajemmin selvillä samalle alueella vasta suunnitteilla olevista toiminnoista, koska nyt suunniteltavien hankkeiden toteuttamisajan kohta on vastaavasti tarkentumatta.

Luontoarviointiin tulee lisätä arvioinnit hankkeiden läheisten vesiekosysteemien turvaamisesta.

Hankkeita ja kaavatilannetta tulee havainnollistaa esittämällä kaikki hankealueet yhdellä yleiskaavallisella karttapohjalla (esim. Tampereen kantakaupungin yleiskaava). Arviointitulokset on suositeltavaa esittää kartoilla tai muutoin kuvallisesti siten, että välittömien ja välillisten sekä naapurikuntiin ulottuvien eri vaikutusten vaikutusalueet ovat kattavia ja havainnollisia.

Hankkeesta vastaavan on suositeltavaa harkita osallisjärjestelyissä tiedottamispaiteisen osallistumisen lisäksi muita osallistumismuotoja. Hankkeen ohjausryhmään on suositeltavaa kuulla kuntien viranomaistahoja monipuolisesti esitetyn teknisen/maankäytön tahon lisäksi. Arviointiohjelman aikataulussa tulee ottaa huomioon edellä esitettyjen selvitysten ja arviointien vaatima aika. Päivitetty aikataulu tulee mahdollisuuksien mukaan esittää mahdollisimman pian internetaineistossa.

Yhteysviranomaisen voi pitää edellä edellytetyillä täydennyksillä ympäristövaikutusten arviointiohjelman riittävänä.

Johtaja

Ulla Koivusaari

Ylitarkastaja

Leena Ivalo

Suoritemaksu 8180 €

Maksun peruste ja oikaisuvaatimus

Maksu määräytyy valtion maksuperustelain (150/1992) 8 §:n ja ympäristöministeriön asetuksessa (1237/2003) alueellisen ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista olevan maksutaulukon mukaisesti: Tampere perusmaksulla 3910 €, neljä naapurikuntaa 4 lisämaksua 970 € ja yksi 1 naapurikuntakunta alennetulla lisämaksulla 390 €, yhteensä 8180 €. Maksuvelvollinen, joka katsoo, että julkisoikeudellisesta suoritteesta määrätyn maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia oikaisua maksun määränneeltä viranomaiselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä

Yhteysviranomaisen lausunnosta tiedottaminen

Yhteysviranomainen lähettää lausuntonsa tiedoksi lausunnonantajille ja mielipiteiden esittäjille. Kopiot arviointiohjelmasta saaduista lausunnoista ja mielipiteistä lähetetään liitteenä vain hankkeesta vastaavalle. Alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Pirkanmaan ympäristökeskuksen arkistossa.

Yhteysviranomaisen lausunto on nähtävissä internetosoitteessa:
<http://www.ymparisto.fi/yva> (alueelliset ympäristökeskusten YVA-sivut – Pirkanmaa – vireillä olevat YVA-hankkeet).

Lausunto on yleisön nähtävillä vähintään kuukauden ajan Tampereen kaupungin Palvelupiste Frenckellissä, Frenckellin aukio 2 B, kaupunginkirjasto Metsossa, Pirkankatu 2, Hervannan kirjastossa, Insinöörikatu 38 ja Pirkanmaan ympäristökeskuksessa, Rautatienkatu 21 B sekä Kangasalan ympäristöpalvelukeskuksessa, Urheilutie 13 ja pääkirjastossa, Keskusaukio 2 D; Lempäälän kunnan palvelupisteessä, Tampereentie 8, pääkirjastossa, Lempäälän Alekski 1, Sääksjärven kirjastossa, Pitkähahtentie 1; Nokian kaupungin kansliassa, Harjukatu 23 ja pääkirjastossa Härkitie 6; Pirkkalan kunnan palvelupisteessä, Suupantie 11, pääkirjastossa, Suupankuja 2 ja Nuolialan kirjastossa, Jaakontie 3; Ylöjärven kaupungin ympäristötoimistossa, Teollisuustie 1 ja kirjastossa, Kärpantie 2.

TIEDOKSI Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus (lausunto ja 2 arviointiohjelmia)
Lausunnonantajat
Mielipiteen esittäjät
Alueelliset ympäristökeskukset